

Zaměstnanecký vztah

jako psychologický a právní problém

Je zaměstnanec totéž co
pracovník?

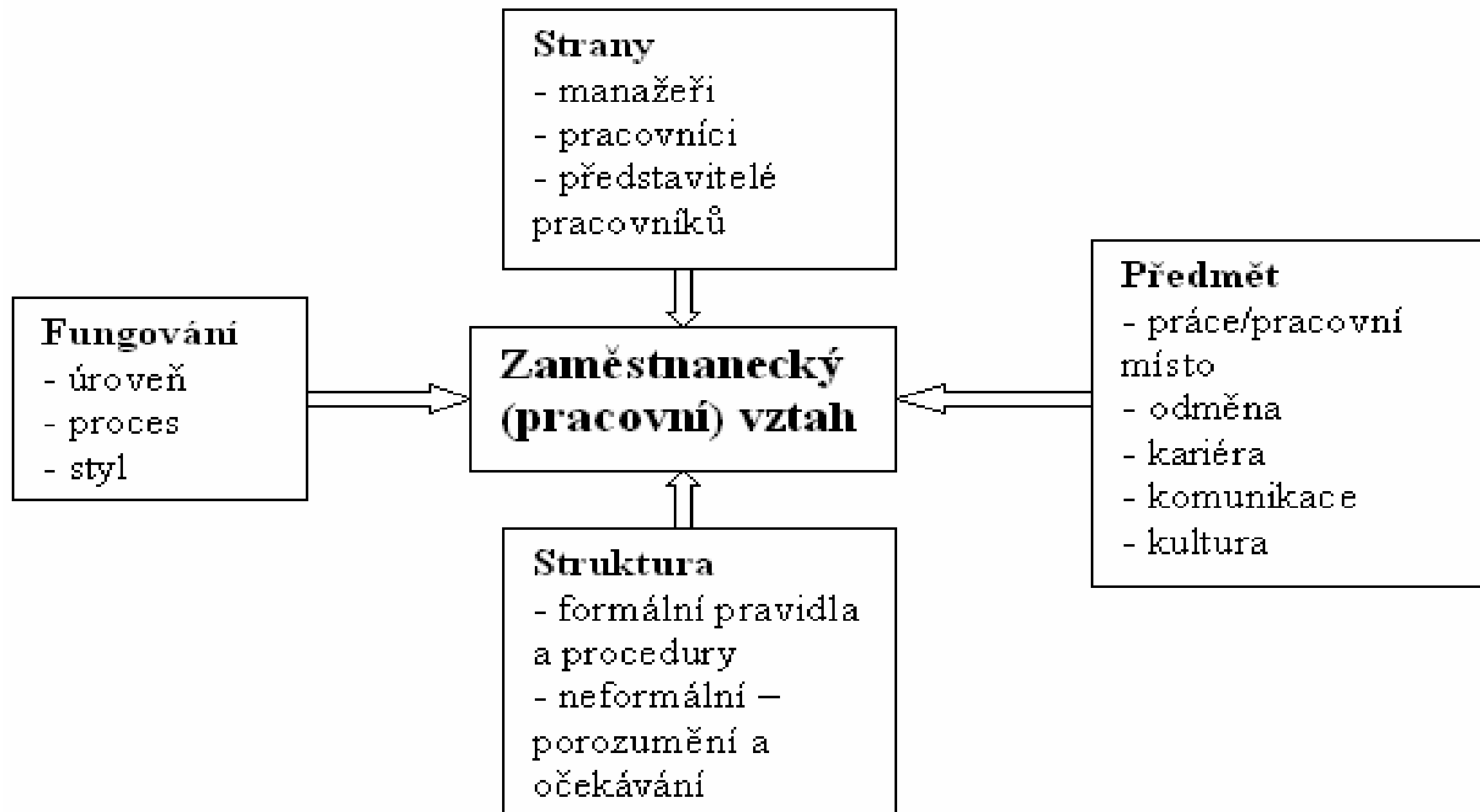
Pojmy zaměstnanec a pracovník

- ✱ Nejedná se o synonyma
- ✱ **Zaměstnanec** – na základě pracovní smlouvy
- ✱ **Pracovník** – i jiné druhy smluvního vztahu (DoPP, DoPČ), OSVČ
- ✱ Každý zaměstnanec je pracovníkem, ale nikoli naopak

Pracovní vztah

- ✱ Vztah vznikající mezi pracovníkem a organizací při námezdní práci vykonávané v podmínkách nadřízenosti a podřízenosti
- ✱ **Základní charakteristiky:**
 - úplatnost práce
 - výsledky práce náleží zaměstnavateli
 - nesymetrický vztah

Dimenze pracovního vztahu

Vztahy pracovník - organizace

Formální – právní stránka

Neformální – sociálně-psychologická stránka

Individuální – např. uzavření prac. smlouvy

Kolektivní – např. kolektivní vyjednávání

Psychologické komponenty pracovního vztahu

- ✱ Vztah k **předmětu a obsahu práce**
- ✱ Vztah k **poskytovateli práce**
- ✱ Vztah k **podmínkám**, v nichž je práce konána
- ✱ Vztah ke **spolupracovníkům**

Interpersonální komponenty vztahu

-
- ✱ Platí pro ni sociálně-psychologické poznatky týkající se interpersonálních vztahů
 - ✱ **Teorie sociální výměny** – jednotlivci do vztahů vstupují a udržují je za účelem dosažení zisku, který jim vztah přináší
 - ✱ Její součástí je tzv. **teorie vzájemné závislosti** (interdependence) (Kelly, Thibaut) – interakce přinášející pozitiva a negativa

Teorie interdependence – základní vztahové charakteristiky

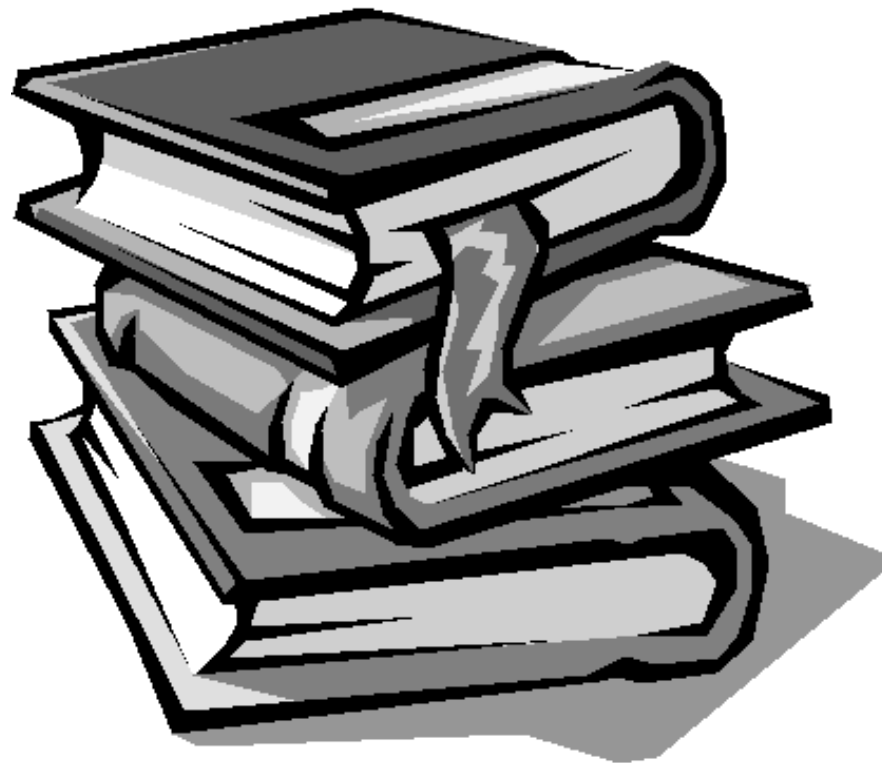
- ✱ Stupeň závislosti
- ✱ Vzájemnost závislosti
- ✱ Totožnost preferovaných cílů
- ✱ Báze závislosti = stupeň vzájemné kontroly

Řízení pracovního vztahu a důvěra v pracovním vztahu

✱ „Nelze řídit důvěru, ale důvěra je
výsledkem dobrého řízení“

✱ Viz Armstrong

Psychologická smlouva

- ✱ Řada recipročních nepsaných očekávání, která existují mezi jednotlivými pracovníky a jejich zaměstnavateli. (Armstrong)
- ✱ Důležité uvědomit si i roli vlastních závazků.
- ✱ **Commitment**
- ✱ **Expectation**

Závazek - commitment

✱ Rusbult, Buunk – závazek je subjektivní stránka prožívání závislosti na partnerovi

✱ **Tři zdroje závazku:**

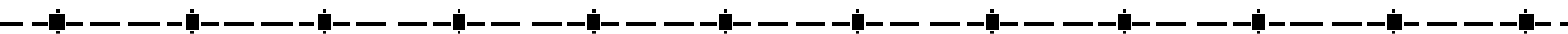
- úroveň uspokojení vlastních potřeb
(pokud daný vztah uspokojuje potřeby, je to důvod pro jeho zachování)

- neexistence lepších alternativ

- míra investic (hmotných, intelektuálních i emocionálních)

Očekávání – expectations

(viz Armstrong)

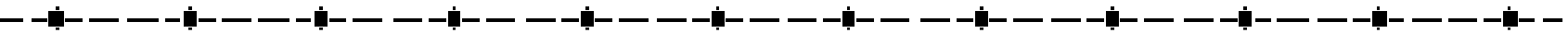

✱ Ze strany pracovníka:

- ◆ Slušný a spravedlivý způsob zacházení
- ◆ Jistota zaměstnání
- ◆ Prostor seberealizace
- ◆ Zapojení do rozhodování a míra vlivu
- ◆ Důvěra v dodržení slibů

Očekávání – expectations

(viz Armstrong)

✱ Ze strany zaměstnavatele:

- ◆ schopnosti
- ◆ úsilí zaměstnance
- ◆ ochota
- ◆ oddanost
- ◆ loajalita

Osobnost a pracovní vztah

✱ **Typologie osobnosti dle C. G. Junga – dotazník
MBTI - cvičení**

✱ <http://similarminds.com/jung/enfj.html>

(samozřejmě i pro jiné typy než *enfj*)

✱ Zde si dokonce přečtete, jaká zaměstnání
příslušníci jednotlivých typů upřednostňují

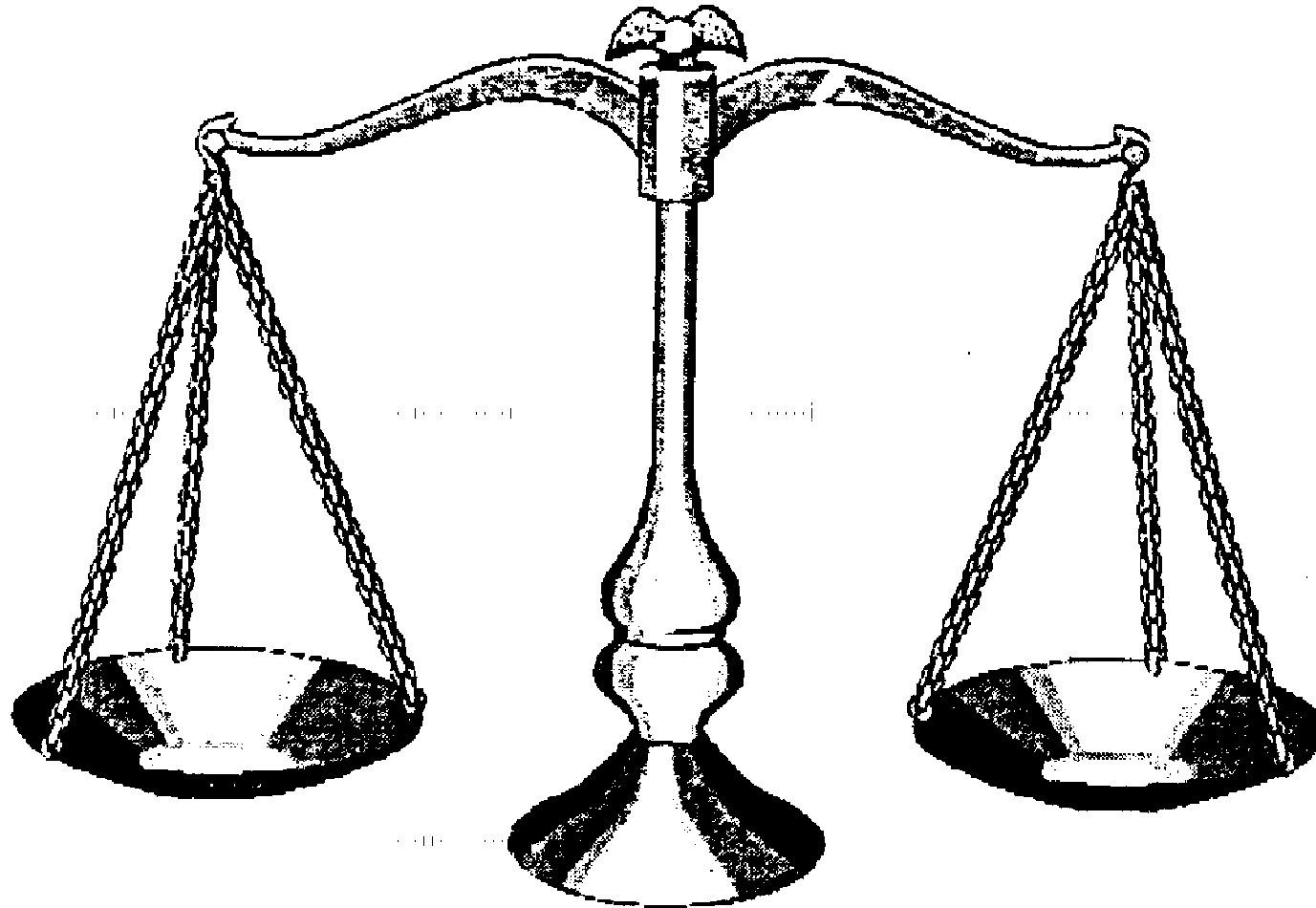
✱ **Analýza osobního profilu** – Poradenské centrum
MU – součástí je Analyzování pracovního profilu
<http://www.rect.muni.cz/pcentrum>

Více o MBTI

✱ Čákr, M.: *Typologie osobnosti pro manažery*. Praha, management Press 1996

Pracovněprávní vztah

Pracovněprávní vztah

- ✦ Nejformálnější složka pracovního vztahu
- ✦ Jeden z různých typů právních vztahů
(vedle vztahů např. občanskoprávních a trestněprávních)
- ✦ Vztah fyzické osoby a zaměstnavatele

Čím se právní stránka pracovních vztahů řídí?

✳ Veřejné normativní akty

- **Zákoník práce** /z r. 1965
- Zák. o zaměstnanosti, zákon o mzdě, zákon o platu (platí pro státní zaměstnance), zákon o cestovních náhradách
- Vyhlášky (prováděcí vyhláška k zákoníku práce 108/1994)
- Nařízení (např. Nařízení vlády o minimální mzdě)

✳ Kolektivní smlouvy

✳ Vnitropodnikové normy (např. pracovní řád, normy spotřeby práce, vnitropodnikové mzdové předpisy)

✳ Technické normy (ČSN) (týkají-li se bezpečnosti práce)

✳ Pravidla slušnosti a občanského soužití

Typy pracovněprávních vztahů

✱ Pracovní poměr

✱ Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr – **Dohoda o provedení práce a Dohoda o pracovní činnosti**

✱ **Služební poměr** (např. policie, armáda, státní zaměstnanci)

✱ Speciální PP vztahy (poslanci, soudci aj.)

Pracovní poměr

- ✱ Zakládá se **pracovní smlouvou** (méně často volbou či jmenováním)
- ✱ Na dobu **určitou** nebo **neurčitou**
- ✱ Vyplývají z něj povinnosti zaměstnance i zaměstnavatele

Na co si dát pozor při uzavírání pracovní smlouvy

